

minuten noodig ware. Als inleiding vertelt de schrijver, voor hij over zijn botanische tochten op Java en Sumatra begint, ons van zijn fotografisch werk en zijn ervaringen met verschillende platen.

E. Hs.

Die Zusammensetzung und Herkunft der Pflanzen-decke Indonesiens. Von Dr. HANS HALLIER (Leiden, 1912). Afdruk uit Dr. ELBERT: Die Sunda-Expedition.

In dit gedeelte uit het groote werk van de Sunda-Expeditie, georganiseerd door de Geographische Vereeniging te Frankfort am Main, geeft de auteur Dr. Hallier — de zoon van den medewerker aan de beroemde groote Flora van Schlechtendal und Hallier — studies over de oorsprong en verspreidingswegen van de tropenflora van de Zuid-Indische Australische eilanden en schiereilanden.

Door vergelijkende studie van het materiaal tijdens de expeditie verzameld en de schatten van 's Rijksherbarium te Leiden, komt schrijver tot conclusies over het voormalig bestaan van landbruggen tusschen verschillende landen van Indonesie, Malakka, Borneo, de Philipijnen, Lombok, Timor, en de Australische eilanden. De door Wallace onderstelde absolute scheiding, waarvan wij op school al hoorden, kan ook volgens dezen schrijver niet bestaan hebben in den volstrekten zin waarin Wallace ze opvatte.

De flora toont een uitstralen aan, zoowel uit Azië, Oost-Azie, Achter-Indië en Insulinde, naar Australie, als omgekeerd, een verspreiding die tijdens het langzaam verzinken der landbruggen nog steeds doorging.

De vermoedens in deze, en ook wat betreft de landverbinding met Amerika, opgewekt door de studie der bergtoppen-flora, komen overeen met de resultaten der geologen en zoologen, die zij verkregen door diepzeepeilingen en het onderzoek der gebergten aan weerszijden van den Stillen- en den Indische oceaan.

E. Hs.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

LITERATUUROVERZICHT.

No. 31.

„Ik moet beginnen met te zeggen dat *geduld, rust* en *geruischloosheid* de drie hoofddeugden zijn voor succesvolle natuurobservatie”.

Stray Feathers by DIXON.

„Maar wanneer de Biologie niet *tevens* ook het praedikaat „*Theoretische wetenschap*” ten volle kan verdienen dan is zij slechts een „*Spielerei*” van een leeg nieuwsgierigheid”.

SCHLEIDEN.

CHARLES DIXON, de bekende Ornitholoog, de schrijver van heel veel mooie vogelwerken (in mijn bezit zijn 1) *Curiosities of Bird Life*, 2) *Bird-Life in a Southern County*, 3) *Idle hours with Nature*, 4) *Among the Birds in Northern Shires*, 5) *British Sea Birds*, 6) *Our rarer birds*, 7) *Stray Feathers from many Birds*), schrijft in het laatstgenoemd werk zoo goed in woorden gebracht: „Het is dikwijls mijn lot geweest om uitroepen van verbazing en zelfs van ongeloofigheid te hooren van veel personen aan wien ik vertelde van de groote verscheidenheid en rijkdom van natuurobjecten, die men kan zien en hooren gedurende een gewone excursie in eigen omgeving. Vertel hun dat ge zulk een vogel, zulk een insect gezien hebt, of zulk een zoogdier ontmoet hebt bij zwerftochten door de paden en bosschen, en toch zullen ze u nauwelijks willen gelooven, daar zij op denzelfden dag langs precies dezelfde plaats gegaan zijn, en eenvoudig *niets* gezien of gehoord hebben. Zulke menschen hebben niet de gave van *waarneming*; zij hebben nog het geheim te leeren, dat hun toegang zal verleen tot het *vertrouwen der natuur*. Zij loopen luidruchtig langs de lanen en stappen kraak-dreunend door de bosschen, zoodat zij ieder levend wezen verschrikken en verjagen; hun gehoorzin is niet geoefend om de zachte stemmen en onderdrukte klanken der bosschen in zich op te nemen; en hun oogen zijn ongeschikt om deze bliksemsnelle blikken te werpen, die alles moeten zien zonder bewuste inspanning. Ik geloof zeker dat het dit gebrek aan oefening is

die menigeen afhoudt van het op de smaak komen van natuurgenot. Zij maken hunne observaties op een verkeerde manier; het resultaat van hun openlucht-studies is een fiasco; zij meenen dat er niets belangrijks om hen heen is, en geven moedeloos hun gezocht op. Toch bevat ieder veld en ieder bosch en heg ontelbare interessante voorwerpen, feiten en gebeurtenissen, maar ze moeten gezocht worden en bekeken met methode. Hier is het geheim van *Natuurvertrouwen*.^a

Men kan zich dagelijks overtuigen van de waarheid van dit citaat. Zeer frappant is ook de totale *doofheid* van het groote publiek voor vogelgeluiden. Ik weet zelf bij ervaring, dat ik des nachts plots ontwaak door één onverwacht en vreemd vogelgeroep van een trekvogel die over mijn huis vliegt; in het drukste gesprek hoort men toch onderwijl elk vogelgeluid, ziet men elk ongewoon bladbeweeg of onverwacht takgebengel wat een bepaalde vogelsoort verraadt, *indien* men een kenner en geoefend waarnemer is. Onbeschrijfelijk verbaas ik mij indien *vlak* voor een raam van het natuurhistorisch leslokaal een vogelstem weerklinkt uit boom of lucht, een vogellied weergalmt van tak of muur, zonder dat iedere leerling opkijkt en vraagt: »wat is dat voor een vogel.« En zelfs *indien* men daarna dan zegt (omdat men niet kan zwijgen, en om te zien of niemand iets gehoord heeft) »weet je wat voor vogel dat was«, dan blijkt dat *niemand* iets heeft gehoord of gezien!!! En nèt eender gaat het met volwassen menschen. Soms kan men op dit gebied zeer parodische dingen hooren. Zoo herinner ik mij in de Scheveningsche boschjes een dame, die ik in 't voorbijgaan hoorde zeggen »jammer dat er nu geen nachtegallen hier zingen,« terwijl het aan alle kanten zonder ophouden echo-de om haar heen van nachtegalengezang!! »Als ze er waren, zou ik ze gauw hooren want ik ken ze héél goed!« vervolgde de spreekster tot mijn spottende verbazing.

In het in 1910 in 2de uitgaaf verschenen beroemde en verrukkelijk bewerkte boek van den alom bekenden Botanicus Prof. Dr. Haberlandt: »*Eine Botanische Tropenreise, indomalayische Vegetationsbilder und Reiseskizzen*«, maakt de schrijver zeer goed attent op punten, die waard zijn ook hier even neer te schrijven.

»De tijden zijn voorbij, waarin een botanische tropenreis gelijk stond met een floristisch systematische ontdekkingstocht, waarbij het hoogste loon voor doorgestane moeiten en »Strapazen« gevonden werd in een zoo groot mogelijk aantal nieuw ontdekte plantensoorten. Het meerendeel der wetenschappelijk-geschoolde Botanici, die tegenwoordig de tropen bereizen, streeft naar andere idealen. Het kan hun niets schelen, dat het tegenwoordig werkelijk niet meer zoo gemakkelijk is, zelfs in het dichtste plantengewas van het tropische woud, een of meer nieuwe Phanerogamen-soorten te vinden.

In de plaats daarvan lokt den Botanikus in de Tropen geheel ander succes, dat voor het diepere verstand van de plantenwereld van veel grootere beteekenis is, dan de ontdekking van zooveel nieuwe soorten. Reeds Schleiden schreef: »Door een grondig onderzoek van de levende ontwikkelingsgeschiedenis van een boomvarenstam zou men een veel grooter verdienste overerven in de wetenschap dan van een paar duizend gedroogde nieuwe species, die naast de 8000 die wij reeds hebben, zonder één zelfs goed te kennen, nauwelijks het vermelden waard zijn.« Kortom, het is de *algemeene Botanica*, die tegenwoordig bij de studie der tropische plantenwereld niet minder op den voorgrond komt, als de Systematiek en Plantengeographie.

De resultaten van deze studie zouden reeds waardevol genoeg zijn, wanneer ze slechts een verwijding en vermeerdering van onze botanische kennis beteekenden. Maar dit is niet de hoofdbeteekenis. Men heeft die veel meer in het recht zetten van zoovele van onze tegenwoordig nog vigeerende opvattingen omtrent de gewichtigste eigenaardigheden van plantenorganisatie en leven te zoeken; — opvattingen, die op de stilzwijgende (maar onjuiste) vooropzetting berusten dat onze inheemsche planten eigenlijk de »typische« planten zijn ¹⁾; onbewust hebben wij dit als maatstaf gebruikt bij de beoordeeling van den bouw en het leven der planten van andere klimaten. Wij zijn niet zelden geneigd, uit verschillende aanpassingen die slechts samenhangen met bijzonderheden van het Europeesche klimaat algemeene en verdragende conclusies te trekken! Echter moet, zooals ik zal aantonen de tropenplant de maatstaf zijn voor de beoordeeling der gewassen van andere zonen; van die levensverrichtingen hebben wij uit te gaan, wanneer wij de phaenomenen ook van onze Europeesche planten in hun samenhang goed willen verstaan en waardeeren. De resultaten, die daarbij voor de wetenschap gewonnen worden, dragen er bij tot verdieping, tot verheldering en rechtzetting van vele, reeds tot traditie geworden opvattingen van onze »noord-europesche Botanica«, en daarin ligt de hoofdwaaide van bota-

¹⁾ Zooals ik in een ander tijdschrift ook reeds aantoonde is het daarom ook zoo dwaas bij onze Linnaeansche Systematiek om een bepaalde soort, *typica* te noemen, en de rest onder-soorten!! Omdat Linnaeus toevallig een Zweed was, zijn de wezens van zijn zone toch niet de door de natuur bedoelde »typen« De later ontdekte soorten kunnen evengoed toevallig de »typen« zijn van de geheele vormenkring.

nische tropenreizen en studies, die van algemeene gezichtspunten uitgaan (toen er nog geen »klimaten« waren, was alles tropisch). Van »tradities« gesproken: Het schijnt een *dagblad-traditie* geworden te zijn om onze kiviets als regelmatige *trek* vogels te beschouwen, terwijl iedereen die den geheelen winter door, onze weilanden aandachtig gadeslaat, zich van 't tegendeel kan overtuigen. Het moet al *hard* vriezen als men niet den *heelen winter* door groote troepen rondzwervende kiviets, op alle weilanden ziet, dagelijks als men er langs en doorloopt of met den trein er doorstuift, zoodat ze gezamenlijk opvliegen. En zoodra het door gaat vriezen vindt men ze toch nog aan onze stranden; maar overigens is er geen winterdag of maand of men kan kivietsvluchten zien. Nu zijn dat misschien wel niet dezelfde *individuen* als degene die hier gebroed hebben, maar dat is met onze vinken, en roodborstjes etc. precies eender, en toch zal niemand zeggen: »de roodborstjes zijn weer in 't land» zooals elk jaar van de kiviets zoo heel vreemd in de couranten gemeld wordt. Elken winter komen in mijn tuin dagelijks de zanglijsters van de hulstbessen snoepen (vooral als er sneeuw ligt) en toch zijn het niet dezelfde individuen die hier gebroed hebben wellicht, maar meer noordelijke exemplaren. Zelfs het »standvogel» zijn van de huismusch is nog niet zoo totaal onaanvechtbaar, blijkens wat de Ornitholoog Dixon schrijft: »Over de *huismusch* is men totaal nog niet in 't reine wat zijn »trekken« aangaat. Hij bezoekt de vuur — torens en lichtschepen in voor- en najaar, maar de beweging is niet helder gedefinieerd» (Among the birds in Northern shires).

Een zeer mooi geologisch boekje over Thüringen voor »vacantiestudiemenschen« is: Dr. Franke; *Geologisches Wanderbuch für den Thüringer Wald* Stuttgart 1912. Deel III van het *Jahrbuch der Vogelkunde* van Dr. Floericke (Stuttg. f. 2,95) is verschenen, waaruit ik later nog wel het een en ander heb aan te halen. Het zal nu voortaan om de 2½ jaar uitkomen. *Neue Geschichten aus dem Tierleben von Arno Marx* is een gezellig boekje over zelf waargenomen en interessant beschreven natuurleven (f. 1.) Wie de prachtige *dierentuinphoto's* van Dando, die ook den *nieuwen Brehm* versieren, nog eens in 't groot en artistiek uitgewerkt en verzorgd bezitten wil, die koope: »*More wild animals and the Camera* bij W. P. Dando London f. 4,50. Een schitterend werk van den grooten Termitenkenner Escherich is verschenen (wiens vroeger werk: Die Termiten Leipzig 1909 f. 3,90 óók al lang in mijn bezit is) en door mij aangekocht, n.l. *Termitenleben auf Ceylon, neue Studien zur Soziologie der Tiere*. Een prachtige beoordeeling heeft men onlangs in de Wochenschrift kunnen lezen van de hand van Ferdinand Müller. De door de *National Association of Audubon Societies* onophoudelijk door uitgegeven mooi geïllustreerde geschriften over de cultuurwaarde en gewoonten van de Amerikaansche vogels zijn door haar in één band vereenigd over de jaren 1903—1912 onder den titel van *Educational Bird Leaflets, Showing Economic Value, Nesting Habits, Habitats and Migration*. New York f. 5. Over 't algemeen zijn de platen zeer goed; enkele zelfs zéér mooi.

Een zéér mooie onderneming met ten deele prachtige, gekleurde platen is »*Schmeil's Naturwissenschaftliche Atlanten*«, met een deel visschen, een Deutsche zangvogels, een Paddestoelen, een Amphibiën en Reptiliën. Doch hierover meer uitvoerig den volgende keer.

Dordrecht

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Verbeterde zetting van het laatste gedeelte van het artikel van Dr. Valckenier Suringar.

De lezer zal wel niet verlangen naar verdere benamingsgeschiedenissen. Van *Prunus pendula* en *Spiraea japonica* zal ik daarom slechts de reeks namen geven en de uitlegging weglaten:

Prunus pendula Max.

Synonymen: *Prunus Itosakura* var. *pendula* Koidz.; *Prunus Cerasus pendula* hort.; *Prunus japonica pendula* hort.; *Prunus Miqueliana* C. Schn. 1906 non Max. nec Koidz. (= *P. nipponica*). *Cerasus Itosakura* Sieb.; *Cerasus pendula* Sieb.; *Cerasus japonica* fl. *rosea* hort.; *Cerasus pendula rosea* hort.; *Cerasus subhirtella* Miq. p. p.; *Cerasus Herinquiana* Lav. (volgens Schn. 1912 een aparte soort).

Spiraea japonica L. fil.

Synonymen: *Spiraea callosa* Thunb. non Wall. (deze = *S. expansa* Wall. non Koch); *S. Fortunei* Planch.

Homonymen: *Spiraea japonica* Camb. = *Kerria japonica*; *Spiraea japonica* Raf. = *Spiraea Thunbergii*; *Spiraea japonica* Sieb. = *Spiraea cantoniensis* Lour; *Spiraea japonica* hort. = *Hoteia japonica*.

A A N G E B O D E N :

De *Natuur*, jaarg. 1887, 1888 ingeb., 1890, 1891, 1892, 1895 en 1896 niet geb. Deze te ruilen voor de jaarg. 1898, 1902, 1904—'06. Adres: J. E. v. d. Boon Jr., Julianaweg 319, Overveen.